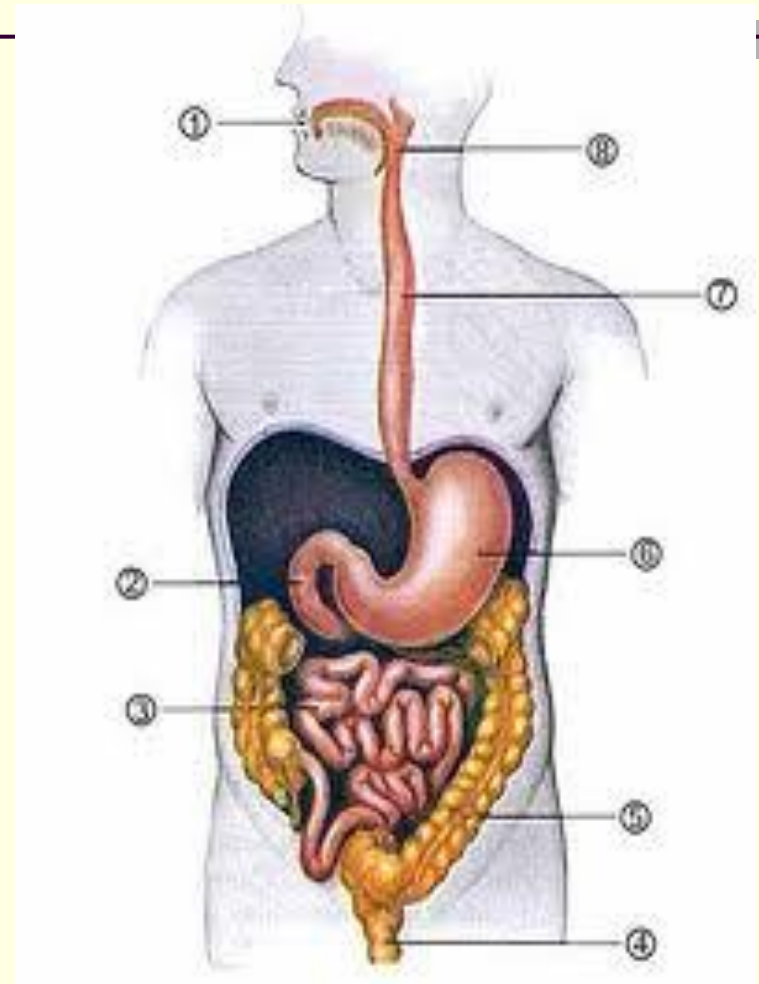

Фармацевтична опіка хворих із порушеннями функцій шлунково – кишкового тракту

Основні скарги хворих з патологією ШКТ

- Біль
- Метеоризм
- Печія
- Відрижка
- Нудота
- Блювота
- Проноси
- Закрепи

Печія

- Механізм розвитку печії пов'язують з попаданням шлункового вмісту в нижній відділ стравоходу.

печія

- Печія — відчуття паління за грудиною, може поєднуватися з кислим присмаком в роті.

Сучасна класифікація антацидних препаратів

Можна призначати хворим цукровим діабетом, оскільки не містить цукру

Альфогель

Знижує абсорбцію фуросеміду, тетрацикліну, дигоксину, ізоніазиду, індометацину, ранітидину

Зменшує абсорбцію тетрацикліну, пропранололу, ізоніазиду, препаратів заліза. Посилює ефект леводопи, аспірину, налідиксової кислоти

Знижує абсорбцію індометацину, саліцилату, H₂-блокатору, гістаміну, β-адреноблокаторів, аміназину, фенутоїну, тетрацикліну, фосфорвмісних препаратів

Один з найбезпечніших антацидів

Можна призначати хворим цукровим діабетом, оскільки не містить цукру. Можна призначати спільно з циметидином, кетопрофеном, дизопірамідом, преднізолоном, амоксициліном.

Метеоризм

- - здуття живота внаслідок підвищеного газоутворення в травному тракті (шлунку і кишечнику), яке може супроводжуватися болем у животі, відрижкою, задишкою.

Основні причини метеоризму

- є розкладання їжі, що містить білки і вуглеводи
- заковтування повітря під час жування при прийомі їжі і при жуванні жувальної гумки
- об'їдання
- незвична їжа або зміна характеру харчування (відрядження, відпустка, вегетаріанство і т. д.)
- куріння

Основні причини метеоризму

Непереносимість деяких продуктів:

- молочні продукти
- вуглеводи певних видів харчових продуктів (гриби, соя, солодощі, боби, горіхи, капуста, сливи, деякі крупи, фруктові соки і ін.)
- Алергічна реакція на певні продукти (цитрусові, томати, шоколад та інші)

Основні причини метеоризму

- жовчнокам'яна хвороба
- патологія печінки
- патологія підшлункової залози
- гастрит і пептичні виразки
- дисбіоз
- післяопераційний період
- аномальна перистальтика (скорочення м'язів товстої кишки)
- передменструальний період

■ «Загрозливі» симптоми при метеоризмі, що вимагають обов'язкового втручання лікаря

- інтенсивний біль в животі;
- нудота і блювота;
- жовтушність забарвлення шкіри і склер очей;
- різке і виражене зниження маси;
- здуття живота після прийому лікарських препаратів.

Рекомендації по немедикаментозному лікуванню метеоризму

- ❑ виявлення і виключення (обмеження) з раціону харчування продуктів, що викликають метеоризм;
- ❑ обмеження споживання продуктів, що містять замінники цукру, провокують здуття живота і болю від скупчення газів;
- ❑ збільшення фізичного навантаження;
- ❑ відмова від жувальних гумок;
- ❑ відмова або скорочення куріння;
- ❑ прийом їжі невеликими порціями 4–5 разів на день;
- ❑ вживання продуктів, що містять ацидофільні культури.

Медикаментозне лікування метеоризму

1. Ентеросорбенти

Для симптоматичного лікування метеоризму рекомендуються ентеросгель, каопектат, аттапульгіт, поліфепан.

назва	Міжнародна Торгова назва	Клініко-фармакологічна характеристика
Аттапульгіт	<ul style="list-style-type: none"> □ Аттапульгіт-Дарніца («Дарніца», Україна) □ Каопектат («Фармація і Апджон», США) 	<p>Очищена суміш гідратів силікату магнія і алюмінія мінерального походження. Препарат в кишечнику не всмоктується, адсорбує токсичні і дратівливі речовини, а також газу і після зв'язування виводить їх з калом. Завдяки значній обволікаючій дії речовини на слизовій оболонці кишечника утворюється тонка захисна плівка.</p> <p>Здатний адсорбувати бактерії і віруси.</p> <p>При діареї разову дозу аттапульгіту приймають після кожної дефекації.</p> <p>Протипоказаний при високій температурі і непереносимості компонентів препарату</p> <p>Не призначається в період вагітності і лактації.</p> <p>Дітям можна застосовувати після 3 років (суспензії) і 6 років (таблетки)</p>
Діосмектит	Смекта («Бофур Ібсен», Франція)	<p>Володіє високою обволікаючою здатністю по відношенню до слизової оболонки травного тракту, попереджає водно-електролітні втрати.</p> <p>Взаємодіючи з глікопротеїнами слизу, підвищує бар'єрну функцію слизової оболонки, захищає її від несприятливої дії кишкових мікроорганізмів, їхніх токсинів і інших подразників.</p> <p>Здатний адсорбувати бактерії.</p> <p>Не має протипоказань.</p>

<p>Поліфепан</p>	<p>☐ Поліфепан («Экосфера», Росія)</p>	<p>Препарат, одержуваний при переробці лігніну, продукту гідролізу вуглеводних компонентів деревини. Володіє високою адсорбційною активністю, здатний адсорбувати бактерії в ЖКТ. Володіє гіпохолестеринемічною дією. При застосуванні в рідких випадках можлива слабкість, відчуття тяжкості в епігастрії, закрепи.</p>
<p>Метилсиліконов а кислота</p>	<p>Ентеросгель (Креома-Фарм», Україна) Сорбогель («Гефест», Україна; «Сорбі», Україна)</p>	<p>При прийомі всередину не всмоктується, адсорбує з кишкового вмісту і крові (трансмембранно з капілярів ворсинок слизової оболонки кишечника) і виводить з організму різні токсичні речовини, має обволікаючу дію на слизову оболонку кишечника. Володіє сорбційною селективністю - сорбує середньомолекулярні токсичні метаболіти, а високомолекулярні речовини (білки, імуноглобуліни і ін.) і іони сорбції не піддаються. Селективний відносно сорбції мікроорганізмів - сорбує тільки умовно-патогенну і патогенну флору, тому не викликає дисбактеріозу. Не має протипоказань.</p>
<p>Кислота альгінова</p>	<p>Альгігель («Днепромед», Україна) Альгісорб</p>	<p>Володіє здатністю адсорбувати важкі метали і радіонукліди, запобігає їхньому накопиченню в організмі. Застосовується при діареї у складі комплексної терапії. Може викликати диспепсію.</p>
<p>Вугілля активоване</p>	<p>«Биотехнология», Карболонг («Экосорб», Росія) Україна</p>	<p>Ентеросорбент пролонгованої дії. Фізично сорбує токсичні речовини, що поступають в травний тракт ззовні, з крові або утворюються в травному тракті. Не метаболізується в організмі і повністю виводиться через 36-48 год.</p>
	<p>Вугілля активоване («Стома» «Борщаговский ХФЗ», Україна)</p>	<p>При діареї потрібно застосовувати по 2-4 г 3-4 разу на день.</p>

2. Силікони

Порівняльна характеристика силіконів

Міжнародна назва	Торгова назва	Клінікофармакологічна характеристика
Диметікон	Цеолат (Egis, Угорщина)	<p>Хімічно інертна речовина, не абсорбується в травному тракті, в незміненому вигляді виводиться з калом.</p> <p>Протипоказання і побічні ефекти не виявлені.</p> <p>Ефект препарату знижується при одночасному застосуванні антацидів, особливо алюмінію гідроксиду і магнію гідрокарбонату.</p>
Симетікон	Дісфатіл (Solco Basel AG, Швейцарія) Еспумізан (Berlin Chemie, Німеччина)	<p>Хімічно інертна речовина, не абсорбується в травному тракті, в незміненому вигляді виводиться з калом.</p> <p>У своєму складі не містить цукор, тому може застосовуватися у осіб з цукровим діабетом.</p> <p>Протипоказаний при непрохідності</p>

3. Ферменти

- Панкреатин
- Мезим-форте
- Панзинорм
- Юніензим
- При проносі – солізим
- При закрєпі – фестал, ензистал

Прокинетики

Домперідон (мотиліум).

Не рекомендується застосування препарату при шлунковокишковій кровотечі, кишкової непрохідності, у дітей до 1 року, при годуванні грудним молоком. При передозуванні можлива сонливість, симптоми дезорієнтації, особливо у дітей.

Фармацевтична опіка при застосуванні препаратів для симптоматичного лікування метеоризму

У зв'язку з адсорбційними властивостями препарати групи сорбентів здатні зменшувати ефективність пероральних лікарських засобів, що одночасно призначаються.

Рекомендується дотримувати інтервал між прийомом адсорбентів і інших лікарських засобів.

При тривалому застосуванні адсорбентів відбувається збіднення організму вітамінами, білками, жирами і т.д.

Адсорбенти, при тривалому застосуванні (і/або застосуванні у високих дозах), можуть сприяти закрепам.

Активоване вугілля забарвлює кал в чорний колір.

Аттапульгіт протипоказаний при високій температурі.

Аттапульгіт протипоказаний в I триместрі вагітності і при лактації.

Аттапульгіт у формі таблеток можна призначати дітям тільки після 6 років, у формі суспензії — після 3 років.

Силікони (симетікон, диметікон) рекомендується приймати з невеликою кількістю рідини після кожного прийому їжі і перед сном.

Домперідон застосовується тільки за призначенням лікаря!

Рослинні вітрогонні засоби застосовуються у вигляді настоїв або відварів.

Настой з плодів кропу, фенхеля і тмину стимулюють вироблення молока у годуючих матерів.

Настой і відвари зберігаються в холодильнику не більше 3 днів.

Чай «Плантекс» не можна підсолоджувати!

Ферментні препарати слід приймати в час або відразу після їжі.

Таблетки, що містять ферментні препарати, не слід розжовувати.

Перелік безрецептурних лікарських засобів для симптоматичного лікування дисбактеріозу

- Пробіотики
 1. Лактобактерин
 2. Біфідумбактерин
 3. Біфі-форм
 4. Сахароміцети буларді
 5. Bifidobacterium longum+Enterococcus faecium
 6. Lactobacillus acidophilus + Bifidobacterium infantis + Enterococcus faecium
 7. Фолієва кислота + ціанокобаламін + бактерії молочної кислоти
- Пребіотики
 1. Лактулоза
 2. Продукти життєдіяльності лактобактерій
 3. Продукти життєдіяльності Escherichia coli + Streptococcus faecalis + Lactobacillus acidophilus + Lactobacillus helveticus

Торгова назва	Склад	Сумісність з антибіотиками	Можливість призначення дітям/вагітним	Особливості застосування
Препарати на основі лактобактерій				
Лактобактерин сухий	лактобактерії живі	+	+ / +	Бажано запивати препарат молоком.
Лактобацилус ацидофілус	лактобактерії живі	+	+ / +	Бажано запивати препарат молоком.
Йогурт	Lactobacillus acidophilus, Lactobacillus bifidus, Lactobacillus bulgaricus, Streptococcus thermophilus	—	+ / +	Не слід запивати препарат гарячими напоями і приймати одночасно з алкоголем.
Екстралакт	Lactobacillus acidophilus, харчові волокна, вітаміни	—	+ / +	Слід приймати перед їжею і запивати охолодженою кип'яченою водою
Біфідовмісні лікарські препарати				
Біфідумбактерин	ліофілізат живих біфідобактерій	—	+ / +	Неприпустимо розчинення препарату гарячою водою і тривале зберігання в розчиненому вигляді.
Біфікол	ліофільно висушена мікробна маса спільно вирощених живих, антагоністичний активних штамів біфідобактерій і кишкової палички	—	+ / +	Неприпустимо розчинення препарату гарячою водою і тривале зберігання в розчиненому вигляді.
Біфіформ	біфідум бактерії,	+	+ / +	Не слід запивати препарат гарячими

Багатокомпонентні пробіотичні препарати

Лінекс	Lactobacillus acidophilus, Lactobacillus bifidus, Streptococcus faecum	+	+ / +	Не слід запивати препарат гарячими напоями і приймати одночасно з алкоголем. При прийомі натщесерце слід запивати невеликою кількістю рідини.
---------------	--	---	-------	---

Інші лікарські препарати пробіотики

Бактисубтіл	спори бактерій культури IP 5832	—	+ / +	Не слід запивати препарат гарячими напоями і приймати одночасно з алкоголем.
Біоспорін	B. subtilis, B. licheniformis	—	+ / +	Неприпустимо розчинення препарату гарячою водою і тривале зберігання в розчиненому вигляді.
Колібактерін	ліофілізат живих бактерій кишкової палички	—	+ / +	Неприпустимо розчинення препарату гарячою водою і тривале зберігання в розчиненому вигляді
Флонівін БС	чиста суха культура Bacillum IP 5832 з вегетативними спорами	—	— / +	Не слід запивати препарат гарячими напоями і приймати одночасно з алкоголем.
Хілак	продукти життєдіяльності Lactobacillus helveticus DSM 4183	+	+ / +	Не рекомендується приймати препарат з молоком і молочними продуктами. Прийом препарату можливий до або під час їжі з невеликою кількістю рідини.
Хілак форте	продукти життєдіяльності Escherichia coli, Streptococcus faecalis DSM 4086, Lactobacillus acidophilus, Lactobacillus helveticus	+	+ / +	Не рекомендується приймати препарат з молоком і молочними продуктами. Прийом препарату можливий до або під час їжі з невеликою кількістю рідини.

Пребіотик

- Лактулоза – покращує ріст нормальної мікрофлори
- Дуфалак, нормазе, лактувіт

Фармацевтична опіка при застосуванні препаратівпробіотиків

- Пробіотики можливо застосовувати на фоні антимікробної терапії, оскільки до їх складу входять антибіотикорезистентні штами мікроорганізмів
- Лікарські препарати, що містять лактобактерії рекомендується запивати молоком або молочними напоями
- Пробіотики не можна запивати гарячими напоями та вживати одночасно з алкоголем.
- Неприпустимо одночасно приймати пробіотики з антацидами, ферментними препаратами а також лікарськими засобами лужної природи

Фармацевтична опіка при застосуванні препаратівпробіотиків

- Лікарські препарати, що містять продукти життєдіяльності мікроорганізмів (пребіотики) не рекомендується приймати з молоком або молочними напоями
- Необхідно суворо дотримуватись температурного режиму при зберіганні термолабільних лікарських препаратів
- При застосуванні у маленьких дітей можливо розкриття капсули лікарських засобів і змішування її вмісту з невеликою кількістю рідини (грудне молоко, кип'ячена вода, чай), отримана суміш не підлягає зберіганню
- При одночасному застосуванні з лактулозою спостерігається кращий ефект розвитку корисної мікрофлори і загибель патогенної мікрофлори

Закрепи

В країнах Європи зустрічаються у
20-50 % населення

На Україні - у 50 % населення

Хронічні закрепи

Частота дефекації менше
3 разів на тиждень

Кількість калових мас
менше 35 г за добу

Калові маси щільні

Наявне відчуття

недостатнього

випорожнення кишечника

Необхідність натужуватися

Загальні рекомендації для пацієнтів по немедикаментозним методам нормалізації функції кишечника

- Вживати їжу, багату харчовою клітковиною, передусім пектином, розчинними харчовими волокнами (буряк, яблука, сливи, вівсяна і інші каші з цільних зерен, а також листові овочі, капуста, хліб грубого помолу, висівки).
- зменшити споживання тваринних жирів.
- Вживати рідину до 2 л на день.

Перелік безрецептурних лікарських засобів для симптоматичного лікуванні запору.

1. Контактні проносні засоби

- 1.1. Бісакодил
- 1.2. Глікозиди сенни
- 1.3 Крушини кора
- 1.4 Ламінарії слані
- 1.5. Натрію пікосульфат
- 1.6. Рицинова олія

2. Засоби, що збільшують об'єм кишкового вмісту

- 2.1. Подорожник яйцевидний (блошиний)

3. Осмотичні проносні засоби

- 3.1. Лактулоза
- 3.2. Магнію сульфат
- 3.3. Макрогол
- 3.4. Макрогол + калію хлорид + натрію хлорид + натрію бікарбонат

4. Комбіновані проносні засоби

- 4.1. Крушина + деревій + кропива
- 4.2. Крушина + алое
- 4.3. Подорожник яйцевидний + сенна + солодка гола + терміналія хебула + троянди пелюстки + фенхель
- 4.4. Сенна + ревені + вугілля медичне активоване

Порівняльна характеристика основних послаблюючих засобів

Міжнародна назва	Торгова назва	Основні небажані побічні ефекти	Показання до застосування
1. Засоби, гальмуючі абсорбцію води і посилюють перистальтику кишечника (контактні послаблюючі)			
Препарати, що містять антраглікозиди			
Сенна (листя)	Сенаде, сенадексин, глаксена, антрасеннін, тисасен, екстракт сухий, настій 1:50-1:30	При тривалому застосуванні: звикання; коліт з подальшою атрофією слизової і м'язової оболонок, атонія кишечника і формування хронічного закрепку; меланоз; гепатотоксичність; забарвлення поту, сечі, молока (в кислому середовищі — в жовтий колір, в лужному — у червоний); гіпокаліємія	Хронічні атонічні закрепи. Полегшення дефекації при геморої і тріщинах прямої кишки, підготовка до оперативних втручань і діагностичних процедур
Крушина (кора)	Відвар 1:50, рідкий екстракт, сухий екстракт, рамніл, кофраніл	Див. сенна	Див. сенна
Ревінь (корінь, кореневище)	Екстракт	Див. сенна	Див. сенна

Крушина Сена

Препарати — похідні дифенілметану

Бісакоділ	Дульколак, лаксібене, лелакс, лаксакодил	Біль в животі спастичного характеру, при передозировке — понос, шкірний висип. При тривалому употребленні — простатит. Протипоказаний при проктиті, кишкової непрохідності	Закрепи різного генезу, метеоризм, підготовка до оперативних і діагностичних процедур
Ізафенін	Лаксил	Біль в животі, нудота	Див. бісакодил
Фенолфталейн	Пурген	Найтоксичніший в цій групі препарат. Викликає гіпокаліємію, кишкові кольки, тахікардію, колапс, нефро- і гепатотоксичну дію, остеомалюцію, важкі алергічні реакції (від висипу до анафілактичного шоку). Протипоказаний при кишковій непрохідності, захворюваннях нирок	див. бісакодил

Синтетичні препарати інших груп

Натрія пікосульфат	Гутталакс, лаксігал	При тривалому застосуванні у високих дозах можливий розвиток дегідратації, порушення електролітного балансу. Протипоказаний при кишковій непрохідності, болі в животі невиясненої етіології	Закреп (окрім атонічного), обумовлений зміною характеру і режиму живлення, імобілізацією, важкими захворюваннями серцево-судинної системи; для очищення кишечника в до- і післяопераційний період, в акушерській і гінекологічній практиці, для полегшення дефекації при геморої
--------------------	------------------------	--	--

Послаблюючі осмотичні засоби

Магнію сульфат	Англійська сіль	При передозировці — пригнічення ЦНС, седативна, снодійна дія, порушення нервово-м'язової передачі і скоротності міокарда, обезводнення. Протипоказання: ентероколіти, жовчнокам'яна хвороба	Харчові і ін. отруєння, хронічний гепатит, холецистит, набряк мозку, ожиріння,
Натрію сульфат	Глауберова сіль	Гипокаліємія Протипоказання: див. Магнію сульфат	Див. магнію сульфат
Карловарська сіль	Сіль «Барбара»:	Нудота, диспепсія, кишкова колька, поліурія. Протипоказання: див. магнію сульфат	Закрепи в поєднанні с холециститом, гіперацидним гастритом
Лактулоза	Дуфалак, нормазе	Метеоризм в перші дні лікування. При частому застосуванні у великих дозах — порушення водно-електролітного балансу. Протипоказання: кишкова непрохідність, галактоземія	Хронічний закреп, гепатити, печінкова недостатність, печінкова кома, печінкова енцефалопатія, цироз печінки, гіперазотемія, сальмонельоз, дисбактеріоз
Макроголь 4000	Форлак	Добре переноситься, побічні ефекти не виявлено	Закреп, особливо у немолодих хворих з цукровим діабетом, гіпертонією, нирковою і печінковою недостатністю, серцево-судинними захворює

Касторова олія

Касторова олія	Касторова олія	Блювота, помірні спастичні болі в животі, скорочення матки, порушення всмоктування в тонкому кишечнику, гіпокаліємія. Протипоказання: отруєння жиророзчинними отрутами (гас, бензин, тетрахлорметан, бензол і др.), не можна одночасно застосовувати з екстрактом чоловічої папороті	Епізодичні закрепи, підготовка до рентгенологічного обстеження, стимуляція пологів
----------------	----------------	---	--

Засоби, що сприяють збільшенню кишкового в місту- «наповнювачі»

Морська капуста	Ламінарід (містить йодні і бромисті солі, альгінат, маніт, ламінарин, вітаміни B1, B2, B12, 3 і D, мікроелементи)	При тривалому прийомі розвивається йодизм (нежить, кашель), зниження функції щитовидної залози (особливо у дітей). Протипоказана при гломерулонефриті, геморагічному діатезі, порушеннях функції щитовидної залози	Хронічні атонічні закрепи, особливо у хворих атеросклерозом
Подорожника насіння	Мукофальк	Посилення метеоризму в перші дні прийому. Протипоказання: кишкова непрохідність, цукровий діабет, дітям до 12 років	Звичайний закреп, закреп вагітних, тріщини прямої кишки, геморой, синдром подразненої товстої кишки

Засоби, що змащують слизову оболонку кишечника, розм'якшуючі калові маси

Вазелінова олія	Рідкий парафін	Нудота, зниження апетиту. При тривалому прийомі порушення травлення і всмоктування жиророзчинних вітамінів, парафіноз бронхіального дерева	Гострі отруєння ліпофільними отрутами, хронічні закрепи
-----------------	----------------	--	---

Характеристика комбінованих послаблюючих препаратів

Препарат	Склад	Добові дози	Примітки
Агіолакс	В 5 г гранул насіння подорожника — 2,6 г, шкірки насіння подорожника — 0,11 г, плодів сени — 0,62 г, сахароза	По 1 чайній ложці натщесерце проти ночі запити стаканом води	При тривалому застосуванні може розвинутися звичний закреп, дефіцит іонів натрію, калію, хлора, меланоз, алергічні реакції. Протипоказання: гострі захворювання ЖКТ, кишкова непрохідність, захворювання бруньк, вагітність, маточні і кишкові кровотечі, дитячий вік
Кафіол	В 1 брикеті листя сени — 0,7 г, плодів сени — 0,3 г, м'якоті плодів сливи — 2,2 г, плодів інжира — 4,4 г, вазелінового олії — 0,84 г	По 0,5-1 брикету (розжувати), натщесерце, проти ночі, запити 0,5-1 стаканом води	Колікообразні болі в животі, понос, анорексія. При тривалому застосуванні і протипоказання див. вище
Регулакс	В 1 кубику листя сени — 0,71 г, плодів сени — 0,3 г, пюре з інжиру і слив, сорбінова кислота, вазелінове олія, пропіленгліколь, ароматичні добавки.	По 0,5-1 кубику (розжувати) натщесерце, проти ночі	Див. ангиолакс і кафіол
Каліфіг	В 1 мл сиропу екстракту сени — 0,0005 г, олії гвоздики, м'яти, сени, екстракт інжиру, 0,52 г сахарози	По 15-30 мл натщесерце, проти ночі	Переносимість препарату звичайно добра. Протипоказання див. вище. Зважаючи на малий зміст сеннозидів дозволений до застосуванню у дітей

Загальні рекомендації для пацієнтів по немедикаментозних методах нормалізації функції кишечника при діарейі

- не допускати зневоднення — вживати велику кількість рідини
- при водянистому поносі випивати 1 стакан рідини після кожного випорожнення кишечника. Використовують підсолоджений чай, соки, компоти, злегка підсолені овочеві відвари або супи;
- виключити вживання гострих, пряних, жирних продуктів і напоїв, що містять каву і алкоголь;
- віддавати перевагу кисломолочним продуктам.

Класифікація препаратів, що використовуються при діарейі

Засоби для лікування діарейі

Засоби для симптоматичного лікування діарейі

Препарати для пероральної регідратації

Сорбенти

Антиперистальтичні

**Ферментні препарати
Пробіотики**

Засоби для етіологічного лікування діарейі

**Антибакерійні препарати
(антибіотики,
Сульфаніламіді,
Похідні нітрофурану,
антисептики**

**Застосовуються
тільки за призначенням
лікаря**